

Новые местонахождения *Trichophorum alpinum*, *Paludella squarrosa* и *Meesea triquetra*

В этой статье автор описывает три новых местонахождения *Trichophorum alpinum* Pers., два новых местонахождения *Paludella squarrosa* Brid. и одно новое местонахождение *Meesea triquetra* Angstr. из окрестностей города Иглавы. Присоединена краткая характеристика стоянок этих видов.

На Чешскоморавской возвышенности *Trichophorum alpinum* известно частью из окрестностей Ждяра, частью из окрестностей Тельча. Открытые автором новые местонахождения *Trichophorum alpinum* из окрестностей Иглавы указывают на то, что этот вид распространен в высших местоположениях всей Чешскоморавской возвышенности на пригодных стоянках более или менее связно.

Jiří S o j á k:

Několik zajímavých rostlin z Nízkých Polonin

V letech 1956 a 1957 jsem navštívil naši část Nízkých Polonin, oblast ohraničenou přibližně čarou Medzilaborce—Humenné—Stakčín—Ubla a státní hranicí. V tomto příspěvku jsou uvedeny některé důležitější nálezy výhradně z východní a jižní části uvedeného území. Podrobnější zpracování bude uveřejněno později. Pro území Nízkých Polonin, oproti jiným oblastem Karpat poměrně chudé a jednotvárné, byla nalezena řada dosud neuváděných druhů. Překvapením byl také objev dosti bohaté květeny na hoře Stince u Zboje (*Silene dubia*, *Pedicularis hacquetii*, *Veronica austriaca* ssp. *jacquinii*, *Sedum annuum*, *Cotoneaster melanocarpa*, *Sempervivum hirtum*, *Aconitum anthora*, *Phyleuma orbiculare* a j.) na příhodném substrátu, tvořeném pískovcem s vápnitým tmelem. Na některých exkursích mne doprovázeli kolegové M. Kovanda a Z. Šroubek.

Cerastium silvaticum W. K.: lesní prameniště na pravém břehu Uličky v údolí JV pod Uličem; mokřiny v údolí mezi Stakčínem a Kalnou Roztokou poblíž kóty 310; Stakčín — úvoz na SV okraji obce, lesní cesta z Makoviště na Nastas, lesní mokřiny v údolí Holinky a v postranních údolích (Z pod Kováčikovem a j.); vlhké lesy na V úbočí Viněné hory u Sniny; mokřiny při lesních okrajích v údolí Pichonky mezi Sninou a Pichne; mokrá louka u silnice mezi Sninou a Belou n. C.; u potůčku v lesnatých údolích mezi Dlhým a Belou n. C. (S od údolí Cirochy); vlhké lesy v údolí Ilovnice u Adidověu.

Nový druh pro sledované území. Z ČSR zaznamenává D o s t á l (Květena ČSR) jako zaručené jen dvě lokality, Malacky a Pavlovce na Uhu, kromě toho zjistil D e y l (Věda přír., 1936) výskyt u Královského Chlumce a M i c h a l k o (Geobot. pomery poh. Vihorlat, 1957) u V. Nemeckého. Na přilehlém území Zakarpatské Ukrajiny bylo zjištěno na několika lokalitách v údolí Uhu (od Užhorodu po Soljanoje).

Cirsium waldsteini R o u y: Runina — louky Z pod Czolo, hřeben mezi kótou 1199 a Rabia skalou, travnatý vrchol Z od kóty 1199, louky na pohraničním hřebenu Z od vrcholu Durkovec, hřebenové loučky JV kóty 1112. Pohraniční hřeben Nízkých Polonin je jediným nalezištěm tohoto druhu v ČSR.

Eleocharis carniolica K o c h: u potůčku a na mokřinách ve stráních na levém břehu Hlbokého potoka S od Nové Sedlice (V a SV kóty 411); u potůčku nad Zbojem na svazích Stinky; prameniště nad silnicí J od obce Ruský Potok a lesní bažinky pod kótou 673 směrem k Runině; na mokré loučce v lesním údolí J V kóty 628 J od Runiny a mokřiny na loukách na hřebínku SZ nad Runinou; bažinaté louky v údolí mezi Stakčínem a Kalnou Roztokou poblíž odbočky ke Kolonici a poblíž kóty 310; tůň na levém břehu Ternovec asi 1 km JV od Stakčína velmi hojně; mokré louky a bahníska ve střední části údolí Holinky u Stakčína; luční mokřiny na svazích J V a V od Močarky u Pěolíného; mokřiny na pastvinách na SZ úbočí Magurice u Sniny; mokrá louka na levém břehu Pichonky mezi Sninou a Pichne. Z území Nízkých Polonin nebyla dosud udávána. Je rovněž zajímavé, že nebyla už dříve zaznamenána na severních svazích Vihorlatu,

kde bude zajisté častá. Sbíral jsem ji tu u potůčku na pastvinách nad Sninskými Hámry a na bažinkách na pastvinách pod kótou 507 nad Kolonií. Michalko (l. c.) ji na Vihorlatě nenalezl; uváděna je ale z jižního úpatí pohoří.

Lathyrus laevigatus (W. K.) Fritsch: Zboj — při vrcholu skal na Stince u kóty 1073 (již na ukrajinské straně); Nová Sedlice — zarostlé skály na Rabia skale (1150 m n. m.); okraje habrových hájů v údolích mezi Stakěinem a Kalnou Roztokou poblíž kóty 310; stinný vlhký habrový les v údolí potoka Holinky (u kóty 344) u Stakěina; světlé habrové lesy a prosvětlené lesní okraje na pravém břehu Pichonky mezi Sninou a Pichne (pod Trstiancem). V přilehlé polské části Nizkých Polonin byl nalezen již Knappem (Spraw. kom. fizjograf. 1869, Pfl. Galic. u. d. Bukowina 1872) na polonině Wetlińské, Hnatowem Berdo a u obce Ustrzyky Górne a Wołoszczakem (Spraw. kom. fizj. 1894) na polonině Wetlińské. V poslední době byl výskyt v této oblasti ověřen Jasiewiczem a Zarzyckim (Fragmenta flor. et geobot. II. 2, 1956). Na hranicích Slovenska ho sbíral Buček (Sbor. kl. přír. v Brně za r. 1930) na hřebenu Stinky, odkud ho též vydal pod č. 514 v exsikátech (Fl. exs. rejpubl. Boh.-Slov. VI.). Na naší straně ho nalezl na skalách v oblasti Rabia skaly Stánek, později ho odtud publikuje Májovský (Acta fak. r. nat. univ. Komenianae I. f. VIII—IX., 1956). Májovský (l. c.) se domnívá, že na našem území roste jedině na Rabia skale. Ve skutečnosti se vyskytuje v našich Poloninách jednak na skalách v nadmořské výšce kolem 1000—1100 m, jednak — a to častěji — v teplých, světlých, převážně habrových lesích v nížině. Je také uváděn z Vihorlatu (Michalko, l. c.).

Sedum annuum L.: Zboj — na hřebenu Stinky na státní hranici na vrcholu kóty 1073 a mezi kótami 1073 a 1078 po československé straně hranice. Druhá lokalita této vzácné rostliny v ČSR. Doposud bylo u nás známo jen z vrcholových skal Sninského Kamene ve Vihorlatu, kde ho první zjistil Novák (Věda přír., 1925).

Silene dubia Herberich: Zboj — v kamenech a na skalách na vrcholu hřebene Stinky u kóty 1073 (a při vrcholu skal mezi kótami 1073 a 1078 — zde již po ukrajinské straně hranice). Nová rostlina pro Československo.

Tozzia alpina L. sp. *carpatica* (Wol.) Pawl.: Nová Sedlice — travnatý okraj hřebenevé cesty na západním svahu Czolo nedaleko od vrcholu hory (stíněna vysokými bylinami); u potůčku u cesty na SZ svahu Czolo (již na polském území); lesní prameniště u potůčku na V svahu Durkovec u cesty vedoucí k hranicím. U nás byla sbírána jen vzácně na několika málo místech v Západních Karpatech (prameny Visly, Babia Góra, M. Fatra). Naše nová naleziště v Nizkých Poloninách jsou na západní hranici východokarpatského rozšíření. Nejblíže za Užočkým průsmykem (směrem k východu) leží již dlouho známá lokalita na Pikuji (po prvé Zawaďski, Enumeratio, 1835) a na hoře Paraszka u Skole (po prvé Hückel, Ver. d. zool. bot. Ges. in Wien, 1866). Přes roztroušené lokality v oblasti Šwicy a Lomnice (Wołoszczak a, Spraw. kom. fizj., 1892) a Sinovíru pokračuje do pohoří východní části Zakarpatské Ukrajiny (oblast Svidovce, Černé hory, Popa Ivana u Trebušan a j.) a dále do rumunských Karpat. *T. carpatica* vyzařuje odtud dále do Srbska a Bulharska (Hayek, Prodr. fl. pen. Balc., 1931). Ve staré literatuře (Knapp, Spraw. kom. fizj., 1869) jsem nalezl dva údaje o výskytu v Nizkých Poloninách: Rabia skala a Bungiska. Obě lokality nebyly už nikdy potom ověřeny (ačkoli místa navštívilo několik polských a našich botaniků). Rozdíl mezi oběma plemeny, jak jsem se přesvědčil v pražských herbářích, je nápadný. Karpatské plemeno druhu se liší od typické ssp. *alpina* hlavně o polovinu menšími květy (jež jsou zpravidla jen po dvou) a o polovinu menšími prašníky. U *T. carpatica* jsou květy 4—5 (—6) mm dl., prašníky kratší než 1 mm ($\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ mm dl.), kdežto ssp. *alpina* má květy (6—) 7—10 mm dl. a prašníky zřetelně delší než 1 mm. Velkokvětá rasa je rozšířena od Pyrenejí přes širší alpskou oblast až na Černou Horu v Jugoslávii.

Veratrum album L. sp. *albicans* (Gaud.) Holub: loučka na čs.-polsko-ukrajinské hranici na Kremenci hojně; prameniště na J svazích Hrubek nedaleko pod vrcholem hřebene, louky na kótě 906 u Borsuku (na polské straně), louky na pohraničním hřebenu Z pod Czolo, hřeben mezi kótou 1199 a Rabia skalou; louky na hřebenu Z pod vrcholem Durkovec nad Rulinou, roztroušeně na loukách na vrcholu Plaší.

Nová rostlina pro Československo. Kromě rostlin s květy po obou stranách čistě mléčné bílými (případně na vnější straně s úzkým světle nazelenalým proužkem), které jsou zvláště hojně na Kremenci, ale vyskytují se roztroušeně až po Plašu, rostou v území rostliny s květy žlutozelenými, odpovídající *V. lobelianum*, a rostliny — u nichž lze jen těžko stanovit, ke kterému plemenu patří. Z pozorování v přírodě nenabyl jsem přesvědčení, že jde o dva samostatné druhy, jak jsou často označovány. V území, kde se oba typy stýkají (mimo jiné Východní Karpaty), působí jejich přesné rozlišování obtíže. To se odráží i v nespolehlivosti literárních údajů, řada autorů obě rostliny nerozlišuje. V herbářovém materiálu květy zpravidla tmavnou. Dále se zaměřuji na práce, jejichž autoři plemena odlišovali. Bordzilovskij (Flora URSS, 1950) uvádí *V. album s. str.* z Popa Ivana Marmarošského, masivu Černé hory, oblasti Gorgan a Pikuje. Podle Nevoľe (Sbor. kl. přír. v Brně za r. 1924) se na Hoverle vyskytuje samotně

V. album s. str., Vilčinskij (Flora URSS, 1950) se vyjadřuje podobně, ovšem v lesním pásmu je prý nahrazováno *V.* lobelianum*. Oproti tomu Zapałowicz (Conspectus fl. Galic. I. 1906) a monograf Loesener (Verh. d. bot. Ver. d. Prov. Brandenburg, 1926) připouštějí pro Karpaty pouze *V.* lobelianum*. Pax (Grundz. d. Pfl. i. d. Karp. II. 1908) poznamenává, že v Lesních Karpatech probíhá hranice mezi oběma typy. Wołoszczak (l. c. 1882) uvádí *V. album* s. str. z pohorí nad Lomnicí a Oporem od údolí až po nejvyšší štítů. Hückel (l. c. 1865) a Wołoszczak (l. c. 1893) ho publikovali z Karpat Stryjských (až po Pikuj) a Samborských. Wołoszczak (l. c. 1892, 1893) píše, že v Karpatech počínaje od Čeremoše až do oblasti Stryje a Lomnice *V.* lobelianum* neviděl, jenom v nížinách od Lvova po Dněstr. Na horských loukách v Užockém průsmyku ho nalezl Nevole (l. c.). V polské části Nízkých Polonin zjistili výskyt *V. album* s. str. Knapp (l. c. 1869), Kotula (Spraw. kom. fiz., 1883) i Wołoszczak (l. c. 1894) na několika lokalitách, na př. polonina Wetliška, Caryńska, Halicz, Krziemien, Tarnica, Čeremcha, Beskyd a j. V poslední době ověřili výskyt *V. album* s. str. v polských Poloninách Jasiewicz a Zarzycki (l. c.). V našich Poloninách bylo dosud uváděno pouze *V.* lobelianum*. *V. album* ssp. *albicans* roste v alpské oblasti, zasahuje až do Bosny a na Černou Horu, v Apenninách a ve Východních Karpatech. Areál ssp. *lobelianum* je obrovský, počíná v severním Portugalsku a končí v severní Číně. Při této příležitosti chci upozornit, že znak „listeny kratší než stopky květní“, připisovaný pro *V. album* ssp. *albicans* v Dostálově Květeně a Klíči, pro naše rostliny nevyhovuje. Zpravidla také neplatí ani pro alpské *V. album*, i když je zřejmé, že ssp. *lobelianum* má listeny obvykle delší než ssp. *albicans*.

Jaroslav G a z d a :

Príspevek ke květeně jižních Čech.

Ve svém příspěvku uvádím výsledky floristických exkursí, které jsem konal v roce 1956 a v letech předcházejících v jihočeské oblasti. Některé nálezy jsou ze Šumavy, z míst ne dosti dobře přístupných, kam jsem se dostal na služební cestě. Nomenklatura je uvedena podle J. Dostála (Klíč k úplné květeně ČSR, Praha 1954).

- Aconitum napellus* ssp. *firmum* — Kaplice: Frymburk, ojedinele u potoka.
Actaea spicata — Č. Krumlov: Kluk 737 m sv. od Křemže.
Agrimonia eupatoria ssp. *officinalis* — Č. Budějovice: Litvínovice, na hrázích rybníků a v polních úvozech ojedinele. Šindlový Dvory, na hrázi rybníka ojedinele. Holubovská Bašta, na hrázích rybníků ojedinele.
Achillea ptarmica — Č. Budějovice: Litvínovice, ojedinele u rybníků. Mokré, ve vlhkém příkopu u silnice.
Ajuuga genevensis — Č. Budějovice: údolí Vltavy u Némě strouhy. Vrábče, les u železniční zastávky.
Alliaria officinalis — Č. Budějovice: Sokolský ostrov, u Mlýnské stoky. U Vltavy za tužkárnu.
Alnus viridis — Č. Budějovice: Dobrá Voda, v údolí potoka. Jívno, rybník Mrhal. Rudolfov, les u Samot.
Anthemis tinctoria — Č. Budějovice: výslunné skály v údolí Vltavy u Rybáka v porostu trnek (1955).
Arnica montana — Č. Budějovice: v Homolských lesích vzácně. Č. Krumlov: Chrástanský les, častá na východním úpatí.
Arunco vulgaris — Č. Budějovice: v údolí potůčku na jihovýchod od Dobré Vody. Libnič, v lese v údolí potůčku. Č. Krumlov: Blanský les, na sev. úpatí v údolí potůčku, tekoucího směrem na Lhotku, nadmoř. v. 680 m.
Asplenium ruta-muraria — Tábor: ojedinele na vysoké kamenné zdi zahrady u Jordánu (1956).
Atriplex nitens — Č. Budějovice: u nákladového nádraží a přilehlých ulicích, u železničních zastávek na obvodu města a na jiných místech (Vráto; 1956).
Atropa belladonna — Č. Krumlov: Kluk 737 m severových. od Křemže.
Batrachium fluitans — Č. Krumlov: ojedinele v Křemžském potoce u Dívěho Kamene.
Berteroa incana — Č. Budějovice: častá na železničním náspu u nádraží (1956), ojedinele na pěšině na levém břehu Vltavy proti plovárně (1955).
Bolboschoenus maritimus ssp. *eumaritimus* — Č. Budějovice: Dehtář, bohaté porosty na jižním pobřeží; Šindlový Dvory, ojedinele při břehu rybníka.
Botrychium matricariaefolium — Č. Krumlov: Chrástanský les, ojedinele na vých. svahu.